

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱	 خلاصه طرح
۲	 مشخصات مجری یا مدیر طرح
۳	 ۱. بیان مساله (معرفی دقیق ابعاد موضوع و سوال(های) پژوهش)
۴	 ۲. اهمیت، ضرورت و اهداف پژوهش
۴	 ۱,۲ اهمیت و ضرورت
۶	 ۲,۲ اهداف پژوهش
۶	 ۳. بررسی ادبیات موضوع (پیشینه پژوهش)
۶	 ۱,۳ تعریف ارزیابی عملکرد
۸	 ۲,۳ دیدگاه‌های سنتی و نوین در ارزیابی عملکرد
۹	 ۳,۳ پیشینه پژوهش
۱۲	 ۴. چارچوب نظری، فرضیه‌ها یا ابعاد پژوهش
۱۲	 ۵. حوزه‌های کلیدی عملکرد
۱۴	 ۶. واژه‌های کلیدی (متفاوت از عنوان مندرج در عنوان طرح)
۱۴	 ۷. نقاط تمرکز پژوهش (موضوعی، مکانی، زمانی)
۱۴	 ۸. روش‌شناسی پژوهش
۱۲	 ۱,۸ روش پژوهش
۱۴	 ۲,۸ گام‌ها و روش‌های اجرا
۱۵	 ۳,۸ شیوه گردآوری اطلاعات
۱۵	 ۴,۸ فنون توصیف داده‌ها (آمار توصیفی)
۱۵	 ۵,۸ فنون تحلیل داده‌ها (آمار استنباطی)
۱۶	 ۶,۸ جامعه آماری
۱۶	 ۷,۸ نمونه‌گیری
۱۶	 ۸,۸ ابزار گردآوری داده‌ها
۱۷	 ۹. سازماندهی پژوهش (فصل‌بندی)
۱۷	 ۱۰. حجم کمی (تقریبی) گزارش نهایی
۱۷	 ۱۱. نتایج قابل انتظار از طرح

۱۲. مهم ترین منابع و مآخذ فارسی و خارجی ۱۷

عنوان طرح: ارزیابی استراتژیک فعالیت‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های تابعه بر اساس شاخص‌های عملکردی فرهنگی و هنری

خلاصه طرح

پژوهش حاضر بر آن است تا با رویکردی نوین و به روز، با مطمح نظر قرار دادن اسناد بالادستی، قوانین و مقررات و مصوبات سایر مراجع صلاحیت‌دار، به شناسایی و تنظیم شاخص‌های کلیدی عملکرد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های تابعه پرداخته و در مرحله بعد نسبت به سنجش و تعیین وضع موجود وزارت متبوع در شاخص‌های مذکور اقدام نماید. پس از تعیین وضع موجود، با رویکردی تطبیقی، به مطالعه شاخص‌های کلیدی عملکرد فرهنگی از منظر بین‌المللی و منطقه‌ای پرداخته و شکاف‌های موجود را ترسیم می‌نماید. به دیگر سخن، در این پژوهش تلاش خواهد شد تا شاخص‌های مورد نظر در حوزه‌های کلیدی عملکرد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شناسایی و پس از بررسی و تعیین موارد مذکور، اقدام به پایش وضعیت موجود و نتایج عملکردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌ها و نهادهای وابسته نماید. در ادامه، با انجام مطالعات تطبیقی به صورت نمونه‌ای در خصوص شاخص‌های مدنظر اقدام به ارزیابی وضعیت برخی از کشورهای مسلمان و کشورهای توسعه‌یافته خواهد شد. همچنین با مقایسه وضعیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با برخی از کشورهای مسلمان و کشورهای توسعه‌یافته موقعیت فرهنگی کشور تعیین خواهد شد. در انتها بر اساس نتایج بدست آمده، ضمن شناسایی آسیب‌ها و عوامل بحرانی، پیشنهادها و راهکارهایی در حوزه شاخص‌های مورد نظر ارائه خواهد شد.

تکمیل توسط پژوهشکده	تاریخ ارائه:	مدت اجرا: ۹ ماه	بودجه پیشنهادی:	ریال	
	ویرایش:	اول ☒	دوم ☐	سوم ☐	چهارم ☐
	پژوهشکده:	گروه پژوهشی:			
	محور پژوهشی مرتبط با طرح (بر اساس برنامه پژوهشی سال جاری):				
	موضوع مرتبط با محور (بر اساس برنامه پژوهشی سال جاری):				
نوع پژوهش:					
بنیادی ☐ کاربردی ☒ توسعه‌ای ☐					

مشخصات مجری یا مدیر طرح

محمد جواد نائیجی (عضو هیات علمی دانشکده مدیریت و حسابداری و مدیر گروه فرهنگی معاونت فرهنگی دانشگاه شهید بهشتی)

۱. بیان مساله (معرفی دقیق ابعاد موضوع و سوال(های) پژوهش)

فرهنگ یکی از مؤثرترین و والاترین عناصر موجودیت هر جامعه است. فرهنگ جامعه، هویت و موجودیت آن جامعه را شکل می‌دهد و با انحراف فرهنگ، هر چند جامعه در ابعاد اقتصادی، سیاسی، صنعتی و نظامی و ... قدرتمند باشد، میان‌تهی خواهد شد. یکی از مشکلات موجود در عرصه فعالیت‌های فرهنگی، عدم شناخت و اندازه‌گیری دقیق آن است که این امر با توجه به تصمیم‌گیری‌های غلط، منجر به بروز خسارت‌های عظیم انسانی و مالی شده و مشکلات بی‌شماری را به فرهنگ جامعه تحمیل می‌کند. برای مدیریت و برنامه‌ریزی امور فرهنگی ناگزیر باید موقعیت فرهنگی و به تبع آن، فعالیت‌های فرهنگی مورد شناسایی و ارزیابی قرار گیرد، به نحوی که برخی، اولین و مهم‌ترین کار را در فرآیند برنامه‌ریزی و ارزیابی مسائل فرهنگی، طراحی شاخص‌ها و ابزارهای سنجش فرهنگ می‌دانند (قادری، ۱۳۹۲). این شاخص‌ها جهت شناخت موقعیت کنونی، تعیین اهداف و ارزیابی عملکرد جهت سنجش موفقیت برنامه‌ها و همچنین برنامه‌ریزی جهت افزایش اثربخشی در آینده در سطوح مختلف به کار می‌روند. حرکت به سوی اندازه‌گیری نتایج کمی عملکرد امور فرهنگی دستگاه‌ها و نهادها و تأکید هرچه بیشتر بر اثربخشی فعالیت‌های فرهنگی از مواردی است که باید در مسیر آن گام برداشت؛ در غیر این صورت نمی‌توان پیشرفتی را در این زمینه انتظار داشت. با وجود اهمیت ارزیابی فعالیت‌های فرهنگی، توجه به این نکته لازم است که در ارزیابی امور فرهنگی الگوهای متفاوتی در دسترس هستند که این الگوها با دو مساله اساسی مواجه هستند: نخست اینکه، برخی از این الگوها، فاقد جامعیت هستند و قابلیت ارزیابی تمامی ابعاد یک فعالیت فرهنگی را ندارند. بهره‌گیری از این شاخص‌ها سبب نگاه بخشی و تک‌بعدی به مقوله‌ی پیچیده فرهنگ می‌شود و گاهی استناد به آنها بسیار گمراه‌کننده خواهد بود. دوم اینکه در ایران الگوهای ارزیابی بکارگرفته شده گاهی از جوامع دیگر برگرفته شده‌اند. این الگوها با توجه به فرهنگ بومی آن جوامع طراحی شده‌اند و از قابلیت تعمیم به سایر جوامع برخوردار نیستند. این در حالی است که ارزیابی صحیح از موقعیت فرهنگی جامعه مستلزم در اختیار داشتن ابزارها و الگوهای متناسب با فرهنگ ملی است و روایی و پایایی ابزارهای غیربومی چندان بالا نیست (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۰).

از آنجا که متولی امور فرهنگی کشور (وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) موظف است تا اقدامات قانونی لازم در خصوص نظارت بر نحوه انجام فعالیت‌های دستگاه‌های متصدی امور فرهنگی اعم از دولتی، نهادها و سازمان‌های عمومی غیردولتی را به انجام رساند. بنابراین باید علاوه بر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی، اقدام به تهیه استانداردهای کمی در تمام زمینه‌های فعالیت‌های فرهنگی نماید، به گونه‌ای که بتوان آن را مقایسه، تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری نمود. با این وجود، اندازه‌گیری امور فرهنگی نسبت به سنجش عملکرد بخش صنعت، بازرگانی و خدمات از پیچیدگی‌ها و محدودیت‌های بسیار بیشتری برخوردار است. برای این

منظور لازم است مدیران با استفاده از فرآیند مدیریت عملکرد به هدایت صحیح امور فرهنگی در مسیر پیشرفت برنامه‌ها و در جهت اهداف و استراتژی‌های مورد نظر سازمان به شیوه‌ای آگاهانه بپردازند (دهمرده و زارعی، ۱۳۹۵- حجتی و همکاران، ۱۳۹۷). در مدیریت اثربخش اقدامات فرهنگی در سطح کشور، وزارت فرهنگ و ارتباطات اسلامی نقش به‌سزایی دارد. این وزارتخانه متولی گستره وسیعی از حوزه‌های فرهنگی است و از جایگاه ویژه‌ای در فضای فرهنگی کشور برخوردار است. از این‌رو ضروری است تا خدمات و فعالیت‌های کلیدی آن شناسایی و در مقایسه با کشورهای اسلامی و کشورهای پیشرفته مورد سنجش قرار گیرد، کما اینکه این امر، به عنوان یک تکلیف حسب ماده ۸۳ قانون مدیریت خدمات کشوری به سازمان اداری و استخدامی محول گردیده و سازمان مذکور طی برنامه‌های هشتم و دهم برنامه‌های اصلاح نظام اداری (دور اول و دوم از دستگاه‌های اجرایی مطالبه نموده است). در نتیجه وضعیت و جایگاه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نهادهای وابسته مشخص شود. نهایتاً می‌توان بر اساس آن پیشنهادهایی برای بهبود عملکرد وزارتخانه ارائه کرد. نتایج این پژوهش می‌تواند در شناسایی شاخص‌های ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی و ترسیم وضعیت و عملکرد آتی وزارت فرهنگ و ارتباطات اسلامی موثر و راهگشا باشد.

۲. اهمیت، ضرورت و اهداف پژوهش

۱،۲ اهمیت و ضرورت

ارزیابی و اندازه‌گیری عملکرد به عنوان یک ضرورت غیر قابل انکار در مواردی از جمله الف) پیگیری میزان پیشرفت در جهت اهداف تعیین‌شده مشخص می‌شود که آیا سیاست‌های تدوین شده به صورت موفقیت‌آمیزی به اجرا درآمده‌اند یا خیر. ب) اندازه‌گیری نتایج مورد انتظار سازمانی و همچنین ارزیابی و اندازه‌گیری این امر که آیا اساساً سیاست‌ها به طور صحیح تدوین شده‌اند یا خیر، چرا که در برخی از مواقع، چه بسا سیاست‌گذاران پس از انجام فرآیند ارزیابی عملکرد و بررسی یافته‌های حاصل از ارزیابی دریابند که در مرحله تعیین اهداف و مقادیر کمی متناظر با هر یک از سیاست‌ها الزامات اجرا و محدودیت‌ها و بضاعت‌های سازمانی لحاظ نگردیده است. ج) ارزیابی و اندازه‌گیری عملکرد امکان شناسایی زمینه‌هایی را که مدیریت باید توجه بیشتری به آنها نماید میسر ساخته و به شناسایی فرصت‌ها و محدودیت‌ها کمک می‌کند (د) ارزیابی عملکرد باعث ایجاد اطلاعات برای مدیران در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی خواهد بود، زیرا بخش زیادی از اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری‌های مدیریتی از طریق اندازه‌گیری و ارزیابی سیستم عملکرد و فراهم می‌آید. به دیگر سخن هر تلاشی که به منظور دستیابی به موفقیت صورت می‌گیرد باید دارای چارچوبی باشد و بهبود عملکرد سازمانی می‌بایست بر پایه فرآیندی باشد که «چرخه سنجش عملکرد» نامیده می‌شود (سپهری فر، ۱۳۹۷- گروه نویسندگان، ۱۳۹۵- صبوری مطلق، ۱۳۹۱).

در خصوص وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز سنجش عملکرد، از دو منظر فنی (الزامات مذکور به لحاظ سازمانی و ضرورت مدیریتی) و حقوقی اهمیت ویژه‌ای دارند. از منظر فنی، این دستگاه اجرایی مانند هر سازمان دیگری نیازمند سیستم‌های سنجش عملکرد به عنوان ابزاری برای پایش و اعمال نظارت است. اگرچه اندازه‌گیری عملکرد در بخش دولتی سابقه کمتری دارد، اما در پژوهش‌های قابل توجهی در خصوص عملکرد از اواخر دهه‌ی ۱۹۷۰ در قالب واژگانی چون اندازه‌گیری عملکرد، شاخص‌های عملکرد، ارزیابی عملکرد و تأمین کیفیت انجام شده است (هالووی^۱، ۲۰۰۱). سازمان‌های بخش دولتی در مقایسه با هم‌ردیفانشان در بخش خصوصی متفاوت هستند؛ یعنی، بیشینه‌سازی سود موردنظر نیست و قابلیت چنین سازمان‌هایی برای درآمدزایی پایین است و در کل، دستیابی به یک شاخص غایی مورد توافق در این سازمان‌ها دشوارتر است. از این‌رو، برخی صاحب‌نظران، دیدگاه سنتی را که مبتنی بر تمرکز کمتر بر اندازه‌گیری عملکرد بخش دولتی است، طبیعی می‌دانند (بلند و فاولر^۲، ۲۰۰۰). با این‌حال، رویکردهای اخیر، سنجش عملکرد سازمان‌های دولتی و عمومی را به اندازه‌ی بخش خصوصی مهم دانسته‌اند و البته بر ضرورت استفاده از شاخص‌های کیفی‌تر و موردتوافق ذینفعان چندگانه سازمان‌های دولتی تأکید کرده‌اند. بر مبنای این رویکردها، سنجش عملکرد سازمان‌های دولتی بسیار پیچیده، مشکل، چالش‌برانگیز و مهم است و به عنوان ابزاری برای مدیریت اثربخش عمل می‌کند. وزارت فرهنگ و ارتباطات اسلامی یکی از سازمان‌های با مأموریت‌ها و وظایف گسترده است که تمرکز بر بهبود عملکرد آن می‌تواند به پیشبرد اهداف کلان فرهنگی کشور کمک کند. این دستگاه اجرایی دارای واحدهای اجرایی و تصمیم‌ساز متعددی در حوزه‌های دینی، فرهنگی، هنری، رسانه‌ای و غیره است. همچنین این وزارتخانه دارای نهادهای متعدد تابعه مانند سازمان سینمایی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، سازمان حج و زیارت، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان خبرگزاری‌ها، نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و غیره است. جشنواره‌ها و جوایز متعددی نیز در حوزه‌های مختلف توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در دست اجرا هستند که از این جمله می‌توان به جشنواره فیلم فجر، جشنواره کتاب سال، جشنواره کالاهای فرهنگی فیروزه، جشنواره پروین، جشنواره جلال آل‌احمد و غیره اشاره کرد. اگر این مجموعه عظیم بر اساس شاخص‌های عمومی و اختصاصی به سنجش عملکرد نپردازد از داده‌های موردنیاز برای تصمیم‌گیری‌های استراتژیک و انجام اقداماتی جهت بهبود و مدیریت اثربخش برخوردار نخواهد بود. انجام پژوهشی که این شاخص‌ها را شناسایی کند چندین مزیت به همراه خواهد داشت. نخست اینکه به وزارتخانه این امکان را می‌دهد که زمان و منابع را به شیوه‌ای اثربخش‌تر تخصیص دهد و به تبع آن، باعث می‌شود زمان و منابع کمتری برای اصلاح خطاها و تصمیماتی که به صورت ضرب‌الاجلی گرفته می‌شود، صرف گردد. در وهله

¹ Holloway

² Boland & Fowler

دوم، در اختیار داشتن شاخص‌های عمومی و اختصاصی به مدیران ارشد وزارتخانه و سازمان‌های تابعه دیدگاهی عینی می‌دهد که برای برنامه‌ریزی در بستر ملی و بین‌المللی کمک شایانی خواهد کرد و امکان بهتری برای ایجاد هماهنگی و اعمال کنترل بر فعالیت‌ها ارائه می‌کند. در نهایت اینکه، چنین پژوهشی اثرات شرایط نامطلوب و تغییرات نامساعد محیطی را بر حوزه فرهنگ کشور به حداقل ممکن می‌رساند و موجب می‌شود تصمیمات کلیدی به هدف‌های بلندمدت و پیش‌بینی شده اختصاص یابند.

به جز منظر فنی که ارزیابی عملکرد را برای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مهم می‌داند، ارزیابی عملکرد برای این وزارتخانه از منظر قانونی و حقوقی نیز واجد اهمیت بسیار است. در اجرای برنامه هشتم از دوره اول برنامه جامع اصلاح نظام اداری، برنامه دهم از دوره دوم برنامه اصلاح نظام اداری، آئین‌نامه اجرایی ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی کشور (موضوع موارد ۸۱ و ۸۲ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب سال ۱۳۸۶) و نیز قانون برنامه ششم توسعه کشور، ضروری است کلیه دستگاه‌های اجرایی وضعیت و جایگاه خود را در حوزه شاخص‌های عملکردی خویش مورد بررسی قرار داده و در پایان سال مراتب را به سازمان اداری و استخدامی کشور در قالب سامانه ارزیابی عملکرد ارائه نمایند. از این منظر لازم است شاخص‌های ملی و بین‌المللی موجود در این حوزه احصاء شده و مبتنی بر شاخص‌های مذکور اقدام به ارزیابی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شوند. سپس نتایج با استانداردهای ملی، بین‌المللی و اهداف و رسالت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌ها و نهادهای وابسته مطابقت داده شوند. به شکل تفصیلی تر می‌توان اظهار داشت حسب مفاد بند «ب» قانون مدیریت خدمات کشوری مواد ۸۱ و ۸۲، تمامی دستگاه‌های اجرایی از جمله وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف هستند "نظام ارزیابی عملکرد را با در نظر گرفتن واحدهای استانی، مؤسسات و سازمان‌های وابسته بر مبنای شاخص‌های عمومی و اختصاصی مستقر نماید". این الزامات سبب می‌شود وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مانند هر دستگاه اجرایی دیگری موظف به ارزیابی عملکرد خود باشد و با توجه به گستره وظایف این وزارتخانه، شناسایی و استخراج شاخص‌های عملکردی آن نیاز مطالعه‌ای مستقل است که مبتنی بر روش‌های علمی، یک ابزار ارزیابی استراتژیک ارائه نماید. در راستای دو بعد اهمیت موضوعی که تشریح شد، پژوهش حاضر به دنبال شناسایی شاخص‌هایی برای بررسی وضعیت عملکردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است. در سنجش، تنها میزان تحرک و وصول به اهداف و شاخص‌های مدنظر نمی‌تواند ملاک باشد. از این رو پژوهش حاضر اقدام به سنجش روایی شاخص‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نموده و به منظور شناسایی وضعیت عملکرد فرهنگی کشور که مرتبط با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است، اقدام به مطالعه این وضعیت در سطح بین‌الملل و همچنین مقایسه آن با برخی از کشورهای منطقه (دو کشور پیشرو در حوزه شاخص‌های

فرهنگی) خواهد کرد. بدیهی است در این حوزه شاخص‌ها و متغیرهای متعددی دخیل هستند که در این پژوهش به آنها پرداخته خواهد شد و با ابزارهای تحلیلی مختلف مورد اعتبارسنجی قرار خواهد گرفت.

۲.۲ اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر، ارزیابی استراتژیک فعالیت‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های تابعه بر اساس شاخص‌های عملکرد فرهنگی و هنری است. در راستای دستیابی به این هدف اصلی، اهداف فرعی زیر دنبال می‌شوند:

- شناسایی فعالیت‌های کلیدی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
- شناسایی شاخص‌های ارزیابی عملکرد ملی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
- شناسایی شاخص‌های ارزیابی عملکرد منطقه‌ای و بین‌المللی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
- بررسی وضعیت فعلی عملکرد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بر اساس شاخص‌های احصاء شده در پژوهش؛
- مقایسه جایگاه ایران در حوزه فرهنگی و هنری با دو کشور اسلامی منتخب.

۳. بررسی ادبیات موضوع (پیشینه پژوهش)

در عصر کنونی تحولات شگرف دانش مدیریت وجود نظام ارزیابی را اجتناب‌ناپذیر کرده است؛ به گونه‌ای که فقدان نظام ارزیابی در ابعاد مختلف یک سازمان، اعم از ارزیابی در استفاده از منابع و امکانات، کارکنان، اهداف و استراتژی‌ها را به عنوان یکی از علائم بیماری‌های آن سازمان قلمداد کنند. مساله ارزیابی عملکرد سالیان زیادی است که محققان و کاربران را به چالش واداشته است. هر سازمان به منظور آگاهی از میزان مطلوبیت و مرغوبیت فعالیت‌های خود به خصوص در محیط‌های پیچیده و پویا نیاز مبرم به ارزیابی دارد. از سوی دیگر فقدان وجود نظام ارزیابی و کنترل در یک سیستم به معنای عدم برقراری ارتباط با محیط درون و برون سازمان تلقی می‌شود که پیامدهای آن کهولت و در نهایت مرگ سازمان است. ممکن است بروز پدیده مرگ سازمانی به علت عدم وقوع یکباره آن، از سوی مدیران عالی سازمان‌ها احساس نشود، اما مطالعات نشان می‌دهد فقدان نظام کسب بازخورد، امکان انجام اصلاحات لازم برای رشد، توسعه و بهبود فعالیت‌های سازمان را غیرممکن می‌کند، سرانجام این پدیده مرگ سازمانی است (عادلی، ۱۳۸۴، ص ۱۲۵).

۱.۳ تعریف ارزیابی عملکرد

از واژه «ارزیابی عملکرد» تعاریف بسیاری ارائه شده است. به منظور درک صحیح هر پدیده یا موضوع لازم است آن پدیده تعریف تا برداشت و فهم مشترکی حاصل شود. موضوع ارزیابی عملکرد نیز از این قاعده مستثنی

نیست. یادآور می‌شود با توجه به تشابه نسبی، مفهوم ارزیابی در بعد کارکنان، سپس در بعد استفاده از منابع و امکانات و در نهایت در قالب سازمانی تعریف شود.

ورد و دیویس^۱ معتقدند: ارزیابی عملکرد فرآیندی است که عملکرد فرد یا گروه در رابطه با اجرای وظایف محوله را تعریف می‌کند. ارزیابی عملکرد در بعد نحوه استفاده از منابع و امکانات در قالب شاخص‌های کارایی بیان می‌شود. اگر در ساده‌ترین تعریف، نسبت داده به ستانده را کارایی بدانیم، نظام ارزیابی عملکرد در واقع میزان کارایی تصمیمات مدیریت درخصوص استفاده بهینه از منابع و امکانات را مورد سنجش قرار می‌دهد (عادلی، ۱۳۸۴، ص ۱۲۵). ارزیابی عملکرد در بعد سازمانی معمولاً مترادف با اثربخشی فعالیت‌ها است. منظور از اثربخشی، میزان دستیابی به اهداف و برنامه‌ها با ویژگی کارآ بودن فعالیت‌ها و عملیات است. به طور کلی ارزیابی عملکرد به فرآیند سنجش و اندازه‌گیری عملکرد دستگاه‌ها در دوره‌های مشخص گفته می‌شود به گونه‌ای که انتظارات و شاخص‌های مورد قضاوت برای دستگاه ارزیابی شونده شفاف و از قبل به آن ابلاغ شده باشد.

۲,۳ دیدگاه‌های سنتی و نوین در ارزیابی عملکرد

مباحث ارزیابی عملکرد را می‌توان از زوایای متفاوتی مورد بررسی قرار داد. دو دیدگاه اساسی سنتی و نوین در این باره وجود دارد. دیدگاه سنتی، قضاوت و یادآوری عملکرد و کنترل ارزیابی شونده را هدف قرار داده و سبک دستوری دارد. این دیدگاه تنها معطوف به عملکرد دوره زمانی گذشته است و با مقتضیات گذشته نیز شکل گرفته است. دیدگاه نوین، آموزش، رشد و توسعه ظرفیت‌های ارزیابی شونده، بهبود و بهسازی افراد، فرآیندها، روش‌ها و رویه‌ها از طریق بررسی نقاط قوت و ضعف سازمان و نهایتاً ارائه راهکارها و پروژه‌های بهبود است. خاستگاه این دیدگاه مقتضیات معاصر بوده و به ارزیابی سیستمی عملکرد با استفاده از تکنیک‌ها و روش‌های مدرن، توسعه پیدا می‌کند. حوزه تحت پوشش اندازه‌گیری عملکرد می‌تواند سطح کلان یک سازمان، یک واحد، یک فرآیند و کارکنان باشد.

به طور خلاصه، فرآیند ارزیابی عملکرد شامل فعالیت‌هایی است که به‌طور منظم در هر سازمانی می‌بایست به صورت منظم و سیستماتیک صورت پذیرند. این فعالیت‌ها عبارتند از:

- تعیین استانداردهایی عملکردی توسط سیاست‌گذاران
- اعلام و ابلاغ استانداردهای مربوطه توسط مقامات صلاحیت‌دار درون سازمانی و یا برون سازمانی
- سنجش عملکرد حقیقی (بررسی وضع موجود)

¹ Worder & Davis

- تجزیه و تحلیل انحرافات عملکرد نسبت به استانداردهای مشخص شده (تحلیل شکاف)^۱
- به بحث گذاشتن انحرافات
- تعیین راه‌هایی برای اقدامات اصلاحی

تاریخچه موضوع ارزیابی عملکرد به عنوان یکی از وظایف مدیریت، دارای سابقه‌ای بسیار طولانی است و بعد از انقلاب صنعتی این موضوع به صورت علمی مورد توجه قرار گرفت و در این زمینه تئوری‌های مختلف طراحی شده است. تا چند دهه گذشته، بیش‌ترین تمرکز ارزیابی عملکرد حول محور مسائل صنعتی و بازرگانی بود و توجه به ارزیابی عملکرد در امور فرهنگی کمتر به چشم می‌خورد؛ زیرا گرایش به مسائل اقتصادی و تجاری، مرکز توجه شرکت‌ها، نهادها و کشورها قرار داشت. شرکت‌ها و نهادها اگر در زمینه مسائل فرهنگی فعالیت داشتند کمتر به مکانیزم ارزیابی و بازخورد آن به صورت برنامه‌ای توجه می‌کردند. هر چند مفهوم ارزیابی عملکرد در برنامه‌ها و تجویزهای اولیه در همه اجتماعات متمدن به طور ضمنی وجود داشته، ولی برنامه‌ریزی امور فرهنگی به عنوان یک زمینه پژوهش در ابتدا در حوزه جامعه‌شناسی شکل گرفت.

۳,۳ پیشینه پژوهش

۲,۳,۳ پیشینه پژوهش در داخل

توجه به مقوله ارزیابی وضعیت فرهنگی در ایران دارای سابقه کمی است. شورای فرهنگ عمومی از سال ۱۳۶۷ موضوع چگونگی بررسی و تهیه گزارش وضع فرهنگ جامعه را در دستور کار خود قرارداد که هدف آن، بررسی وضعیت فرهنگی کشور در ابعاد مختلف بود. با این حال، آغاز برنامه‌ریزی فرهنگی در ایران و به تبع آن ارزیابی فرهنگی به سال‌های ۱۳۷۸ هجری شمسی برمی‌گردد. در سال‌های اخیر موضوع فرهنگ و ارزیابی امور فرهنگی بیش از پیش در کانون توجه قرار گرفته است و برخی پژوهش‌ها مانند "ارزیابی و بررسی عملکرد و آسیب‌شناسی دستگاه‌های فرهنگی کشور" توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی اجرا شد و توانست با تبیین یک الگو به بررسی وضعیت عملکرد دستگاه‌های فرهنگی کشور بپردازد. در این تحقیق با استفاده از بررسی الگوهای موجود و سنجش اثربخشی عناصر و عوامل فرهنگی و تحلیل عملکرد سیستمی، ضعف‌های موجود تا حد زیادی آشکار و زمینه جبران آنها مهیا شد. همچنین با توجه به محدودیت منابع، کارایی فعالیت‌های فرهنگی نکته دیگر مورد توجه در این پژوهش بود.

با وجود این مطالعات، پژوهش حاضر را می‌توان اولین پژوهش از نوع خود برای تبیین شاخص‌های منحصربه‌فرد عملکردی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دانست و طبعاً در مقیاس این پژوهش مطالعه‌ای

¹Gap Analysis

صورت نگرفته است. اما حسب موضوع این پژوهش، برخی پژوهش‌ها با مضامین مرتبط مانند ارزیابی عملکرد استراتژیک و ارزیابی عملکرد قابل اشاره است که در ادامه به چند مورد از آنها پرداخته می‌شود:

رضوانی (۱۳۸۲) برای شورای عالی انقلاب فرهنگی و تحت نظارت هیئت نظارت و ارزیابی فرهنگی و علمی مطالعه وسیعی را در این خصوص انجام داده و منجر به تولید گزارش مفصلی گردیده است و نهایتاً شاخص‌هایی را در سه بخش کلی شامل: شاخص‌های بنیانی، شاخص‌های نمودی راهبردی و شاخص‌های ساختاری تنظیم و آنها را در ۱۰ زیر شاخص دسته‌بندی کرده و هر یک از آنها به شاخص‌های فرعی‌تر تقسیم و مجموعاً ۱۶۷ شاخص هدفی و ۳۶۰ شاخص عملیاتی از آنها استخراج نموده است.

موسسه تحقیقاتی و فرهنگی مفید(قم) در سال ۱۳۷۲ اقدام به انجام پژوهشی برای تدوین شاخص‌های فرهنگی نمود که نتایج آن با اصلاحاتی در شورای فرهنگی عمومی در قالب کتابی با نام "شاخص‌های فرهنگ عمومی" منتشر گردید. در این پژوهش مقولات فرهنگی در سه بخش عمده شامل: "امور فرهنگی"، "فعالیت‌های فرهنگی" و "مقدورات فرهنگی" تقسیم گردیده است. در این پژوهش، فرهنگ در سه بخش شامل فرهنگ سیاسی، فرهنگ اقتصادی و فرهنگ فرهنگی مورد بررسی قرار گرفته و هریک از این سه بخش در سه سطح فردی، خانوادگی و سطح سازمانی بررسی شده‌اند.

۲,۳,۳ پیشینه پژوهش در خارج از ایران

بر خلاف فضای مطالعاتی ایران که از پیشینه محدودی درخصوص عملکرد نهادهای فرهنگی برخوردار است، پژوهش‌های بسیاری در زمینه ارزیابی عملکرد سازمان‌های فعال در زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی در سایر کشورها صورت گرفته است. در ادامه برای آشنایی با نتایج این پژوهش‌ها و استفاده از آنها برای شناسایی شاخص‌های متناسب با قلمرو ماموریتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، به برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌کنیم:

یکی از رشته‌هایی که سهم بسیار مهمی در ارزیابی امور فرهنگی دارد، جامعه‌شناسی است و می‌توان گفت اولین تحقیقات مدون در زمینه فرهنگ و بالطبع آن ارزیابی فرهنگ و امور فرهنگی متأثر از انقلاب فرانسه در سال ۱۷۸۹ بوده است؛ به نحوی که بسیاری از محققان مانند سن‌سیمون^۱، اگوست کنت^۲، دورکیم^۳، مارکس^۴ و کانت^۵ تلاش کردند با الگوگیری از این انقلاب به شناخت فرهنگ حاکم برسند. این دانشمندان سعی بر شناخت محیط اجتماعی خود داشتند و الگوهایی نیز جهت بررسی و شناخت فرهنگ جامعه تبیین نموده‌اند.

^۱ Saint-Simon

^۲ Auguste Comte

^۳ Durkheim

^۴ Marx

^۵ Kant

در زمینه ارزیابی امور فرهنگی می‌توان از جامعه‌شناس فرانسوی ژرژگورویچ^۱ نام برد. او توانست با طراحی یک الگو، تفاوت بین امور فرهنگی در سطح کلان و سطح خرد را در یک طیف طراحی نماید. از دانشمندان دیگر که در این زمینه پژوهش انجام داده‌اند می‌توان به ریتز (۱۹۸۱) و تدنز (۱۹۷۷) مینتز (۱۹۸۰) اشاره کرد. در ایالات متحده آمریکا توجه به ارزیابی امور فرهنگی چه در سطح ایالتی و چه در سطح بین‌الملل از سال ۱۹۷۱ به‌شدت مورد توجه قرار گرفت. اگر چه توجه به ارزیابی امور فرهنگی در سطح کلان ریشه در کار شرکت‌های چند ملیتی این کشور دارد و مدل‌های طراحی شده عمدتاً بر مبنای نیازهای خود آنها شکل گرفته و کاملاً قابل تعمیم نیستند.

یوشیمیتو^۲ (۲۰۰۵) طی پژوهشی با عنوان شناسایی شاخص‌ها و ارزیابی عملکرد موسسات فرهنگی در ژاپن، با در نظر گرفتن معیارهایی نظیر: برنامه‌ها، مدیریت، فعالیت‌ها و مشخصات سازمان (فرهنگ و ساختار) سعی در طراحی مدلی جهت ارزیابی عملکرد دستگاه‌های فرهنگی ژاپن داشت و تحت سه سناریو این کار صورت پذیرفت: ابتدا شاخص‌های ارزیابی عملکرد موسسات فرهنگی مورد شناسایی قرار گرفت. سپس شاخص‌ها با وضعیت خاص ژاپن و فرهنگ و اقتصاد و سیاست این کشور، بومی شده و در نهایت بررسی تطبیقی با کشور انگلیس انجام شده است.

میشلی و مانزونی^۳ (۲۰۱۰) دیگر پژوهش‌گرانی بودند که پژوهش در این زمینه را محور مطالعه خود قرار دادند. آنها به شکل مبسوط به ارزیابی عملکرد استراتژیک، مزایا، محدودیت‌ها و تناقض‌های ارزیابی عملکرد استراتژیک پرداختند. آنها تاکید کردند، اگرچه ارزیابی عملکرد استراتژیک به طور قطع ابزاری قدرتمند است، ولی به هیچ‌وجه نمی‌تواند عملکرد کسب‌وکار یک سازمان را تضمین کند. به همین جهت آنها توصیه می‌کنند که به این ابزار به عنوان عضوی از یک مجموعه بزرگ‌تر نگریسته شود. پس از آنها، دووت^۴ (۲۰۱۰) در پژوهشی به تحلیل معیارهای عملکرد استراتژیک در آفریقای جنوبی پرداخت. وی شاخص‌هایی مانند عملکرد داخلی، ارزش سهام‌داران و رشد مستمر را مورد بررسی و پژوهش قرار داد.

گریگورودیس و همکاران^۵ (۲۰۱۲)، ارزیابی عملکرد استراتژیک را در سازمان‌های مراقبت درمانی بر اساس مدل کارت امتیازی مورد بررسی قرار دادند. آنها در مدل کارت امتیازی متوازن خود ویژگی‌های متمایزکننده سازمان‌های غیرانتفاعی مانند کمبود رقابت، وجهه اجتماعی سازمان‌ها، میزان اهمیت دستیابی به مأموریت، و

¹ J.Gurvitch

² Yoshimoto

³ Micheli & Manzoni.

⁴ De Wet

⁵ Grigoroudis et al.

تاکید بر اهداف و نتایج بلندمدت را مورد بررسی قرار دادند. پس از آنها بیسب و مالاگوئو^۱ (۲۰۱۲) در پژوهشی که بر روی ۲۶۷ شرکت اسپانیایی انجام دادند، به این یافته مهم دست یافتند که پویایی محیطی به عنوان یک عامل کلیدی تعدیل‌کننده بر رابطه‌ی ارزیابی عملکرد استراتژیک و عملکرد شرکت‌ها تاثیر می‌گذارد. آچاریا^۲ (۲۰۱۹) نیز در پژوهشی مجزا به مطالعه تاثیر قابلیت انعطاف شاخص‌های عملکرد استراتژیک در موسسات آموزش الکترونیکی هند پرداخت.

مرور پژوهش‌های داخلی و خارجی نشان می‌دهد جایگاه و تاثیر موسسات و سازمان‌ها در محیط و به طور کلی در جامعه ذی‌نفعان به طور مستقیم متاثر از عملکردهای استراتژیک سازمان‌ها می‌باشد. از این‌رو توجه به این عملکردهای استراتژیک در سازمان‌ها بر جایگاه اجتماعی، محیطی و مالی سازمان‌ها در جوامع تاثیر دارد. از این‌رو

ضروری است عملکرد استراتژیک وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان سازمانی تاثیرگذار در حوزه فرهنگ جامعه مورد مطالعه قرار گیرد تا نسبت به هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی برای وصول به جایگاهی که شایسته چنین نهاد مهمی در جامعه است اقدام شود.

۴. چارچوب نظری، فرضیه‌ها یا ابعاد پژوهش

سوال اصلی پژوهش حاضر این است که شاخص‌های ارزیابی عملکرد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های تابعه آن چیست و این وزارتخانه از نظر این شاخص‌ها در چه جایگاهی قرار دارد؟

در راستای پاسخ به این سوال، باید به چند سوال فرعی پاسخ داده شود:

۱. فعالیت‌های کلیدی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی کدامند؟

۲. شاخص‌های ارزیابی عملکرد ملی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چیست؟

۳. شاخص‌های ارزیابی عملکرد منطقه‌ای و بین‌المللی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی چیست؟

۴. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بر اساس شاخص‌های ارزیابی عملکرد مستخرج از سوال‌های قبلی در چه وضعیتی قرار دارد؟

۵. جایگاه ایران در حوزه فرهنگی و هنری در مقایسه با عملکرد دو کشور مسلمان منتخب چگونه است؟

¹ Bisbe & Malagueño

² Acharya

۵. حوزه های کلیدی عملکرد

در این پژوهش منظور از حوزه های کلیدی عملکرد تمام اموری است که در راستای وصول به رسالت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی توسط این وزارتخانه انجام می شود.

• شاخص های کلیدی عملکرد

منظور از شاخص های کلیدی عملکرد تمام شاخص هایی هستند که در راستای اجرای فعالیت های استراتژیک وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مورد توجه هستند. برای نمونه، بر اساس مطالعات اکتشافی اولیه صورت گرفته می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

تعداد سالن های سینما، تعداد فیلم های اکران شده، شمارگان کتاب های تالیفی و ترجمه شده، تعداد جشنواره ها و نمایشگاه های برگزار شده، تعداد اجراهای صحنه ای موسیقی، شمارگان نشریات روزانه منتشر شده، تعداد کتابخانه های عمومی، تعداد عناوین نمایش های اجرا شده، تعداد تماشاگران نمایش های اجرا شده، تعداد فیلم های سینمایی اکران شده، تعداد تماشاگران فیلم های سینمایی اکران شده، تعداد موسسات فرهنگی و قرآنی، تعداد موسسات و آموزشگاه های آزاد هنری، تعداد کانون های تبلیغاتی، تعداد موقوفات، تعداد دکه های فروش مطبوعات، تعداد مجوزهای صادر شده برای آثار صوتی و تصویری، تعداد مجوزهای صادر شده برای بسته های نرم افزاری فرهنگی، تعداد رایزنی های فرهنگی، تعداد انجمن های دوستی راه اندازی شده، کرسی های ترویج زبان فارسی در خارج از کشور و ...

علاوه بر این شاخص های عملکردی، برخی از نهادهای بین المللی چون **یونسکو** شاخص هایی را در حوزه فرهنگ و هنر به عنوان شاخص های کلیدی عملکرد دستگاه های فرهنگی هنری معرفی نموده اند که این شاخص ها به اختصار عبارتند از:

تعداد روزنامه ها، کتاب ها، کتابخانه ها، آلبوم های موسیقی منتشر شده، برنامه های هنری رادیویی، فیلم های سینمایی و هنرهای نمایشی، تجارت کالاهای فرهنگی، مبادلات فرهنگی، پذیرش کنوانسیون های فرهنگی، ترجمه و انتشار کتاب به زبان های خارجی، نمایشگاه ها و گالری های عکس، هنرهای تجسمی، بودجه فرهنگی، فعالیت های فرهنگی خارج از کشور و ... (گودرزی، ۱۳۹۲).

برخی از کشورها همچون **هلند (از حوزه اروپایی)** شاخص های کلیدی عملکرد فرهنگی خویش را در ۹ طبقه شامل: کتاب و کتابخانه و نشریات ادواری، رادیو و تلویزیون و سینما، میراث فرهنگی و طبیعی، هنر، مسافرت و گردشگری، ورزش، فراغت و سرگرمی، تجارت و مبادله کالاهای فرهنگی، کنوانسیون ها و حقوق فرهنگی، ارتباطات سازماندهی کرده و کشورهای دیگری چون **کشور استرالیا (حوزه استرالیایی)** - **اروپایی** در ۱۴ طبقه اصلی شامل: میراث فرهنگی و طبیعی، موزه ها و موزه های هنر، باغ های گیاه شناسی،

پارک‌ها و نمایشگاه‌های حیات وحش، کتابخانه و آرشیوها، موسیقی، هنرهای نمایشی، فیلم و ویدئو، چند رسانه‌ای و ارتباطات، اشتغال و مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، اعتبارات دولتی در زمینه فرهنگ، گردشگری، حقوق فرهنگی، تجارت و مبادله کالاهای فرهنگی و کشور **سنگاپور (حوزه آسیای جنوب شرقی)** در ۸ طبقه اصلی شامل: کتاب و کتابخانه، روزنامه و نشریات ادواری، گردشگری، ارتباطات، سینما و هنرهای نمایشی و موسیقی و سایر امور هنری، مبادلات فرهنگی، حقوق فرهنگی، کمک‌های ویژه در زمینه فرهنگ و هنر و کشور **آفریقای جنوبی (حوزه آفریقای سیاه)** در ۴ گروه اصلی شامل: فرهنگ و هنر، گردشگری، تفریح و ورزش، ارتباطات و کشور **هند (حوزه شبه قاره)** در ۱۸ طبقه شامل: بخش فرهنگ، باستان‌شناسی، موزه‌ها، موسسات مردم‌شناسی، آرشیوها و کتابخانه‌های آرشیوی، کتابخانه‌ها، موسسات بودایی و مطالعات ثبت، آکادمی‌ها و مدرسه ملی نمایش، اعتبارات ویژه در بخش فرهنگ، بهبود و ارتقاء هنر و فرهنگ، یادواره‌ها، یادبودهای سالیانه و سده‌ها، جشنواره هند، مرکز ملی هنر ایندیپندنت، اعتبارات ملی در زمینه هنر، آموزش، نوآوری‌ها در ایالات شمال شرقی، فعالیت‌های حراستی و حفاظتی و در کشور **عمان (حوزه اسلامی)** در ۸ طبقه اصلی شامل: کتاب و روزنامه و نشریات، رادیو و تلویزیون و سینما، میراث فرهنگی، گردشگری، مبادلات فرهنگی، تجارت کالاهای فرهنگی، پذیرش کنوانسیون‌های فرهنگی و ارتباطات (یوسفی، ۱۳۹۶).

۶. واژه‌های کلیدی (متفاوت از عنوان مندرج در عنوان طرح)

شاخص‌های ارزیابی عملکرد استراتژیک، مطالعه تطبیقی

۷. نقاط تمرکز پژوهش (موضوعی، مکانی، زمانی)

پژوهش حاضر از نظر موضوعی محدود به حوزه‌های کلیدی و شاخص‌های کلیدی عملکرد، از نظر مکانی محدود به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های تابعه و از نظر زمانی محدود به سال ۱۳۹۸ می‌باشد.

۸. روش شناسی پژوهش

۱،۸ روش پژوهش:

توصیفی ☐ تحلیلی ☒ کمی ☒ کیفی ☐

۲,۸ گام‌ها و روش‌های اجرا

گام اول: شناسایی و تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد فرهنگی و هنری
در گام نخست ابتدا از منابع داخلی و خارجی و اسناد موجود مانند ماموریت‌ها، راهبردها و شرح وظایف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی جهت شناسایی اولیه شاخص‌های کلیدی عملکرد این وزارتخانه و سازمان‌های تابعه استفاده خواهد شد. سپس بر اساس مصاحبه با برخی از خبرگان و مدیران وزارت فرهنگ و سازمان‌ها و نهادهای مرتبط اقدام به گردآوری داده‌های اولیه می‌شود و این داده‌ها با بهره‌گیری از ابزارهای تحلیل محتوا و تحلیل مضمون، مورد تحلیل قرار می‌گیرند و شاخص‌های کلیدی شناسایی می‌شوند. در این حوزه اقدام به مطالعه منابع داخلی و خارجی در حوزه شناسایی شاخص‌های کلیدی عملکرد وزارت خواهد شد.

گام دوم: بررسی وضعیت فعالیت‌های وزارت فرهنگ از منظر این شاخص‌ها
این گام مبتنی بر روش پژوهش پیمایشی و بر اساس رویکرد کمی صورت می‌گیرد. ابزار اصلی گردآوری داده‌ها در این مرحله، پرسشنامه است. داده‌های حاصل از این بخش، با استفاده از شاخص‌های آماری کمی و توصیفی تحلیل خواهد شد.

گام سوم: مقایسه وضعیت عملکرد وزارت فرهنگ در ایران با دو کشور اسلامی بر اساس شاخص‌های تدوین شده
در این حوزه مطالعه جایگاه ایران در حوزه فرهنگی هنری با مطالعه تطبیقی صورت خواهد گرفت. در این رابطه آمارهای منتشر شده توسط نهادهای رسمی مربوطه مبنای عمل قرار خواهند گرفت و تلاش خواهد شد تا آمارهای مربوطه شناسایی و مورد استفاده قرار گیرند. مراجعه به وبسایت‌های رسمی کشورها می‌تواند مبنای مناسبی برای این منظور باشد و نیز می‌توان از نهادهای بین‌المللی مانند: یونسکو و آمارهای منتشر شده توسط آن نیز در این رابطه استفاده کرد. در این حوزه تلاش خواهد شد تا با بهره‌گیری از نتایج حاصله اقدام به تهیه پیشنهادها و کاربردی شود. پیشنهادها و مذكر برای اعتبارسنجی در اختیار گروه خبرگان قرار خواهد گرفت.

گام چهارم: بررسی و تحلیل شکاف میان وضع موجود و وضع مطلوب
بی شک هر سازمانی به منظور تحقق هدف و یا مجموع اهدافی به وجود آمده است که وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های تابعه آن نیز از این قاعده مستثنی نیستند. در این پژوهش پس از انجام سنجش وضعیت موجود وزارت متبوع با وضع مطلوب آن، به منظور بررسی دلایل احتمالی عدم تحقق اهداف، علل و عوامل عدم توفیق شناسایی و راهکارهایی ارائه می‌گردد.

۳,۸ شیوه گردآوری اطلاعات

۴,۸ فنون توصیف داده‌ها (آمار توصیفی)

داده‌های حاصل از این پژوهش در حوزه شاخص‌های کلیدی عملکرد و سایر داده‌های حاصله از طریق آمار توصیفی و در قالب جداول و نمودارها ارائه خواهند شد.

۵,۸ فنون تحلیل داده‌ها (آمار استنباطی)

با توجه به توصیفی بودن یافته‌ها و نیز تحلیل‌های مورد نیاز در این پژوهش و نیاز به مطالعه تطبیقی در شاخص‌های

مورد نیاز در این پژوهش و به‌کارگیری آنها در وزارت فرهنگ ارشاد اسلامی نیاز به استفاده از آمار استنباطی در این پژوهش نخواهد بود.

۶,۸ جامعه آماری (این پژوهش با بررسی یا مطالعه یا مشاهده چه اسناد، مدارک، افراد یا اشیایی اجرا می‌شود؟)

در این پژوهش مستندات و آمارهای ارائه شده و در برخی موارد رویه‌های اجرایی در عملکرد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیز آمارهای ارائه شده در شاخص‌های مورد نظر از برخی از کشورهای مسلمان و نیز مراجع بین‌المللی استفاده خواهد شد.

۷,۸ نمونه‌گیری

جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد، اشیاء یا عناصری که حداقل در یک صفت مشترک باشند (رنجبران، ۱۳۹۱). جامعه آماری این طرح مطالعاتی کلیه مدیران و کارشناسان خبره دارای بیش از ۱۵ سال سابقه فعالیت در بخش‌های فرهنگی مرتبط با حوزه عملکردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان‌های تابعه آن می‌باشد. از میان این جامعه آماری، نمونه‌های پژوهش در دو مرحله جداگانه انتخاب و مورد بررسی قرار می‌گیرند. در مرحله نخست، نمونه‌ها بر اساس روش گلوله برفی یا زنجیره‌ای انتخاب می‌شوند. براین اساس پس از انتخاب چند مصاحبه‌شونده اولیه، از هر مصاحبه‌شونده درخواست می‌شود گروهی از خبرگان را به عنوان کاندیدای مصاحبه به مجریان طرح معرفی کرده و پس از بررسی میزان سوابق اجرایی و تسلط و اشراف اطلاعاتی افراد معرفی شده در حوزه‌های فرهنگی، نمونه نهایی مورد بررسی قرار می‌گیرد. بدیهی است انتخاب نمونه‌های جدید جهت گردآوری داده‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه خواهد داشت.

در مرحله دوم از نمونه‌گیری، پس از استخراج شاخص‌های ارزیابی استراتژیک عملکرد وزارت فرهنگ و ارتباطات اسلامی، جهت اعتبارسنجی شاخص‌ها، پرسشنامه‌هایی طراحی خواهد شد و در اختیار تعداد وسیع‌تری از افراد جامعه آماری قرار خواهد گرفت. جامعه آماری منتخب در این مرحله شامل ۴۰ مدیر یا

کارشناس و به شیوه‌ی هدفمند است به نحوی که اطمینان حاصل شود از هر یک از ادارات کل وزارت ارشاد یا سازمان‌های تابعه حداقل ۲ مدیر یا کارشناس مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

۸,۸ ابزار گردآوری داده‌ها

ابزارهای گردآوری اطلاعات در این پژوهش در سه بخش اصلی قابل طبقه‌بندی هستند. در گام نخست پژوهش، با استفاده از مطالعه ادبیات نظری، اسناد و مدارک مرتبط با وزارت ارشاد مانند شرح وظایف و ماموریت‌های بخش‌ها و سازمان‌های تابعه و بررسی نرم افزارها و بانکهای داده‌ی به روز شده، شاخص‌های اولیه استخراج می‌شوند. این گام که مستلزم مطالعات کتابخانه‌ای و اسناد و مدارک است، مقدمه‌ی ورود به گردآوری داده‌های اولیه و مطالعات میدانی است.

در گام دوم گردآوری داده‌ها، بر اساس مصاحبه با نمونه‌های منتخب از جامعه آماری که خبرگان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هستند، شاخص‌های استخراج‌شده در گام قبل اعتبارسنجی و شاخص‌های منحصربه‌فرد عملکردی وزارتخانه بر اساس روش‌های تحلیل محتوا و تحلیل مضمون شناسایی می‌شوند. در گام سوم، با طراحی پرسشنامه‌هایی که مشتمل بر شاخص‌های استخراجی گام دوم است، روایی و پایایی این شاخص‌ها در بین نمونه‌های بیشتری مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

۹. سازماندهی پژوهش (فصل‌بندی)

گزارش پژوهش حاضر در پنج فصل و به شرح زیر ارائه خواهد شد:

فصل ۱: معرفی پژوهش

فصل ۲: ادبیات و پیشینه پژوهش

فصل ۳: روش‌شناسی پژوهش

فصل ۴: یافته‌های پژوهش

فصل ۵: تحلیل و ارائه راهکارهای پیشنهادی در ارتباط با نتایج حاصل شده.

۱۰. حجم کمی (تقریبی) گزارش نهایی: حدود ۲۰۰ صفحه ۳۰۰ کلمه‌ای

۱۱. نتایج قابل انتظار از طرح

۴. تهیه آیین‌نامه، دستورالعمل

۱. رفع مشکل اصلی دستگاه متبوع

یا استاندارد

۵. تدوین طرح جامع

۲. فراهم آوردن دانش فنی کاربردی

۳. تهیه سند کلان ارزیابی عملکردی

۱۲. مهم‌ترین منابع و مآخذ فارسی و خارجی

- دهمرده قلعه‌نو، م.، و زارعی، ح. (۱۳۹۷). ارزیابی ابعاد فرهنگ ملی و شاخص‌های راهبردی بانک جهانی. *فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان*، ۳۷۵-۳۴۷.
- رضوانی، م. (۱۳۸۲). مطالعه و تحلیل شاخص‌ها و روش‌های ارزیابی فرهنگ هنر و ارتباطات در کشورهای مختلف، دبیرخانه شورای انقلاب فرهنگی.
- رنجبران، ه. (۱۳۹۱). *آمار و احتمال کاربرد آن در مدیریت و حسابداری*. تهران: اثبات.
- سپهری فر، ص. (۱۳۹۷). ارزیابی عملکرد. پژوهش نامه هاروارد. دنیای اقتصاد. تهران
- سلمانی، ا.، حجتی، ا.، و رضایی، م. (۱۳۹۷). احصاء شاخص‌ها و مولفه‌های ارزیابی وضعیت موجود مدیریت راهبردی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی*، ۲۸-۷.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). شاخص‌های راهبردی نقشه مهندسی فرهنگی.
- صبوری مطلق، م. (۱۳۹۱). ارزیابی عملکرد (کتاب پرسش‌ها و پاسخ‌ها): دستورالعملی جامع برای مدیران. دیگ گروت. نسیم. تهران
- صالحی‌امیری، س.، رویایی، ر.، و سلیمی، م. (۱۳۹۶). درآمدی بر شاخص‌های فرهنگی مطلوب. *فصلنامه علمی-پژوهشی اسلام و مطالعات اجتماعی*، ۹۰-۶۰.
- عادل، ع. (۱۳۸۴). *ارزیابی عملکرد نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در برقراری نظم و امنیت شهرستان بم*. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد: دانشگاه علوم انتظامی.
- قادری، ص. (۱۳۹۲). شاخص‌ها و متغیرهای پیوست فرهنگی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: عملیاتی کردن این شاخص‌ها برای انجام پژوهش‌های میدانی. *مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی*، ۸۵-۱۰۸.
- قالیباف، م. (۱۳۹۰). *نگاه راهبردی به نظام فرهنگی کشور از برنامه‌ی پیشرفت و عدالت*. تهران: نگارستان حامد.
- گروه نویسندگان. (۱۳۹۵). مدیریت ایران و ارزیابی عملکرد. علمی و فرهنگی. تهران
- معظمی‌گودرزی، ا. (۱۳۹۲). چاپ‌وب آمارهای فرهنگی یونسکو؛ چالش‌ها و راهکارها. *دو ماهنامه آمار*، ۵-۱.
- یوسفی، ا. (۱۳۹۶). طبقه‌بندی شاخص‌های فرهنگی (مطالعه موردی: رصدخانه بارسلونا و یونسکو). *فرهنگ اصفهان*، ۲۳-۱۶.

Acharya, S. (2019). Beyond Learning Outcomes: Impact of Organizational Flexibility on Strategic Performance Measures of Commercial E-Learning Providers. *Global Journal of Flexible Systems Management*, 20(1), 31-41.

- Bisbe, J., & Malagueño, R. (2012). Using strategic performance measurement systems for strategy formulation: Does it work in dynamic environments?. *Management Accounting Research*, 23(4), 296-311.
- Boland, T., & Fowler, A. (2000). A systems perspective of performance management in public sector organisations. *International Journal of Public Sector Management*, 13(5), 417-446.
- de Wet, J. (2010). An analysis of strategic performance measures of companies listed on the JSE Securities Exchange South Africa. *Available at SSRN 1656324*.
- Grigoroudis, E., Orfanoudaki, E., & Zopounidis, C. (2012). Strategic performance measurement in a healthcare organisation: A multiple criteria approach based on balanced scorecard. *Omega*, 40(1), 104-119.
- Holloway, J. (2001). Investigating the impact of performance measurement. *International Journal of Business Performance Management*, 3(2-4), 167-180.
- Micheli, P., & Manzoni, J. F. (2010). Strategic performance measurement: Benefits, limitations and paradoxes. *Long range planning*, 43(4), 465-476.
- Yoshimoto, M. (2005). The Evaluation of Cultural Institutions and Policies—Toward a Framework for Creative Evaluation. *NLI Research*, 6.